

Perspective asupra literaturii și culturii în România comunistă

Conf. univ. dr. Iuliana BARNA
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: A rereading of the magazines published before '89, indisputably requires a reconfiguration of the old literature and culture, a new representation that legitimizes the formula of resistance between the two aesthetic and political canons, which coexisted and interfered in the Ceaușescu period.

Keywords: ideology, literary field, communism, writer, Tribune.

În *Tribuna*, an X, nr.1, S. Damian publică articolul *Călinescu și poemul dragostei conjugale* cu un subtitlu sugestiv *Recitind Cartea nunții*, o reinterpretare a romanului modern realist călinescian, care pare a fi în opinia criticului: „o polemică ascunsă cu retorica romantismului.” În *Cartea nunții*, amorul apare ca principiu prim al dezvoltării. Studiind tulburările pasiunii, G. Călinescu nu înfățișează momente incidentale, răsuciri cu caracter întâmplător. Autorul caută simptomele tipice, - iubirea nu e individualizată, - zugrăvește procesul, privindu-l din perspectiva speciei, epurat de tot ceea ce nu e pasibil de generalizare.(...) Spre ideea fecundității converg toate sensurile romanului. Nici o rațiune nu are iubire, dacă ea nu ascultă de simțul procreației. Cumplita alternativă este secătuirea. Lipsa de fecunditate înseamnă moartea virtuală a generațiilor. Titlul articolului sintetizează subtil și elegant ansamblul bine conturat al textului recenzat. „Toate conversațiile, toate acțiunile romanului gravitează în jurul ideii de căsătorie. Amorul conjugal devine pentru G. Călinescu criteriul emancipării individului. (...) Prin viziunea ciclică solemnă a dragostei, *Cartea nunții* capătă o desfășurare de epopee.” George Călinescu se bucură și de aprecierea academicianului Iorgu Iordan, care la deschiderea ediției, validează *contribuția excepțională a scriitorului la dezvoltarea culturii naționale*. „Odată cu trecerea dintre cei vii a academicianului George Călinescu, cultura românească pierde pe unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai ei. (...) Puține au fost personalitățile care să întrupeze cu atâta strălucire calitățile eminente ale poporului român”. În amintirea lui George Călinescu, Al. Căprariu semnează pe prima pagină a ediției curente poezia *La Călinescu*: „Purtând suav pe liră / Augustă mâna ta, / Luceferi înfloriră, / Oceanul fremăta”. Perpessicius îl numește pe George Călinescu *Un mare cărturar – artist*, în articolul publicat de acesta în ediția curentă aduce un elogiu marelui scriitor: „a fost un cărturar la nivelul celor mari și un artist, de o cuceritoare originalitate, ce s-a realizat în

multiple și diverse moduri”. Pe aceeași pagină a revistei, academicianul Victor Eftimiu îl numeste pe Călinescu: *O permanentă explozie stelară.* („S-a stins un far. O minte strălucită a apus. S-a dărâmat o coloană a culturii românești, o podoabă a literaturii noastre contemporane”), iar Gheorghe Pituț publică poezia *La plecarea* dedicată lui George Călinescu: „Și a plecat bărbatul/ acela/ să se îmbrace cu mantia albă”.

În aceeași revistă, amintită mai sus, Negoită Irimie publică sub titlul *Echilibru indiferent* poezii de introspecție și pătrundere psihologică cum ar fi: *Împreună, Răscruce, Regăsire, Autoportret:* „Că de mă salt/ De pe pământ,/ De la un pol/ La celălalt pare că-s fiul lui Eol.../Și mă întorc către pământ;/ Mai pătimaș în patimi și-n cuvânt. .”

Cronica literară semnată de Constantin Cubleşan ne supune atenției primul roman scris de Nicolae Breban – *Francesca*- apărut la Editura pentru Literatură:

„Urmând o linie literară ce descinde proza lui Camil Petrescu și a Hortensiei Papadat- Bengescu autorul « Franciscăi » aduce un aer de prospețime în romanul nostru actual, impunându-se ca o apariție originală și refuzându-se unei apropieri de alți colegi de generație sau chiar din generațiile mai vârstnice, care au abordat o tematică oarecum similară.

Nicolae Breban izbutește să desfășoare, pe largi planuri epice, o proză de analiză densă, investigând zone diferențiate ale unei psihologii intelectuale, ce se definește în cadrul complex al transformărilor de la noi după cel de-al doilea război mondial, în plin proces de afirmare și consolidare a relațiilor socialiste de existență.” Proza lui Breban este văzută ca „o analiză psihologică subtilă”, fiind ”o reușită ce se înscrie fără rezerve între producțiile cele mai interesante ale ultimilor ani. ”

Sub același tipar, sunt expuse lapidar textele unor autori ca: Sivan Maximilian, Grigore Beuran, Ion Șeitan.

Despre *Începuturile scrisului în limba română*, „cauzele și împrejurările în care fenomenul s-a produs”, ne oferă o analiză detaliată Doina Curticăpeanu și Octavian Șchianu:

„În promovarea limbii române ca organ de exprimare a literaturii, bisericii și cancelariei de stat, un rol deosebit l-au jucat umaniștii români din veacul al XVII-lea. Mișcarea umanistă românească din acest veac are ca trăsătură distinctivă atitudinea față de romanitatea poporului român.” Prezentul număr se încheie cu lirica lui T.S. Eliot *Portretul unei doamne*, povestirea lui Franz Kafka *Un medic de țară*, înscrisă în paradigma absurdului și o sinteză realizată de

Edmond Frederic despre literatura africană expusă în mod autentic și sugestiv de un mare scriitor din *volta superioară*: Roger Nikiema.

Pe prima pagină a revistei *Tribuna* (4), Negoită Irimie publică poezia *Everestul sondorului*, iar în rubrica „Recenzii” ne sunt semnalate trei cărți: *Și noaptea credeau în lumină* de Constantin Prisnea – o carte descriptivă, plină cu citate din Sadoveanu, Hogaș, Coșbuc sau Alecsandri; un roman de aventuri scris de Teodor Constantin, *Casa de pe colină*, iar în finalul rubricii, Leonida Neamțu semnează romanul *Toporul de argint*, o scriere în care „poezia se infiltrează cu discreție nestânjenind cu nimic acțiunea”. (Ion Papuc) „Cronica literară”, rubrică nelipsită din paginile „Tribunei”, ne prezintă volumul *Pământul oțelului*, o culegere alcătuită din reportaje asamblate minuțios de Traian Filip și recenzată de C. Cubleşan. „(...) Traian Filip transcrie entuziast o pagină din marea istorie contemporană a țării, așa cum se zămislea la Galați în vara anului 1962”. Un alt articol interesant *Accepții diferite ale realismului*, reprezentativ pentru acea vreme, ni-l oferă N. Barbu, care își exprimă punctele de vedere în legătură cu realismul și creația literară: „De prea multe ori — ni se pare — se confundă *concepția* cu metoda *realistă* și de aici provine tendința unora de a subsuma realismului întreaga literatură sau aceea de a îndemna la sărăcirea mijloacelor de expresie ale scriitorului, decretând drept realiste numai operele care reconstituie veridic împrejurările exterioare”.

Tot aici, Mircea Marian publică proza scurtă *Lista de bucate a fericirii*. Revista impresionează și prin versurile semnate de Grigore Hagiu, Ion Iancu Lefter, Francisc Păcurariu, Ruslan Mureșanu, Gabriela Melinescu, Radu Cîrneci, Mioara Cremene, Adrian Păunescu, Mariana Costescu, Marta Cuibuș și Gh. D. Vasile.

Rubrica aflată sub condeiuul lui Mircea Zăciu prezintă sub titlul *O sesiune a tinereții* o retrospectivă a comunicărilor științifice, ce au fost organizate în cadrul Facultății de Filologie a Universității din Cluj, care au avut o tematică variată cuprinzând diverse domenii umanistice: stilistică, toponimie, istorie literară, dialectologie etc.

BIBLIOGRAFIE

Antofi Simona, *General Dictionary of Romanian Literature – Obverse and Reverse Critical Reception*, în Oana Cenac (coord., edit.), International Conference of Common Vocabulary/Specialized Vocabulary: Manifestations of Creativity of Human Language, 6-7 iunie 2014, publicate în volumul *Manifestări ale creativității limbajului uman*, 2014, p. 13-19, Accession Number WOS:000378446400001

Ifrim, Nicoleta, *History and Identity in Post-Totalitarian Memoir Writing in Romanian*, CLCWeb: Comparative Literature and Culture (ISSN 1481-4374) <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/>, nr. 16.1 / March 2014, Purdue University Press, <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol16/iss1/11/>, Accession Number WOS:000333326200011

Simion, E., Grigor, A. *Cronologia vieții literare românești – Perioada postbelică*, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu, București: Editura Muzeul Literaturii Române. *Tribuna*, Săptămânal de cultură, an IX, 1965.